

**PRŠÍ A ČEŠI
OPOUŠTĚJÍ
KEMPY.**

Z BÁSNÍ SESTAVIL JIŘÍ ADÁMEK 100 NEJKRÁSNEJŠÍCH ČESKÝCH BÁSNÍ

PREMIÉRA 12. ZÁŘÍ 2021
V DIVADLE KOMEDIE

SCÉNÁŘ A REŽIE
DRAMATURGIE
A SPOLUPRÁCE
NA SCÉNÁŘI
SCÉNA
KOSTÝMY
HUDBA
POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE
SVĚTELNÝ DESIGN

JIŘÍ ADÁMEK

KLÁRA HUTEČKOVÁ
IVANA KANHÄUSEROVÁ
PETRA VLACHYNSKÁ
MICHAL CÁB
ZUZANA SÝKOROVÁ
IVANA KANHÄUSEROVÁ,
JAN HUGO HEJZLAR

OBSAZENÍ

VENDULA HOLIČKOVÁ
BARBORA MIŠÍKOVÁ
NATAŠA BEDNÁŘOVÁ
MIKULÁŠ ČÍŽEK
PAVOL SMOLÁRIK

| INSPICE SEBASTIAN BLAŽEK

Šéf výpravy Adam Pitra. Manažerka provozu
Martina Čacká. Technika, světla a zvuk pod
vedením Roberta Štěpánka. Garderoba Gabriela
Vodrážková. Kostýmy vyrobila krejčovna
Městských divadel pražských pod vedením Evy
Duškové. Fotograf inscenace Patrik Borecký.
Výroba dekorace Marie Tomašová.

DĚKUJEME KATEŘINĚ NEZNALOVÉ
A ONDŘEJI BAUEROVI ZA JEJICH
AUTORSKÝ PODÍL PŘI VZNIKU INSCENACE.

Seznam básníků, od kterých zazní alespoň jeden verš

Bedřich Bridel, František Ladislav Čelakovský, Karel Hynek Mácha, Karel Jaromír Erben, Jan Neruda, Adolf Heyduk, Josef Václav Sládek, Jaroslav Vrchlický, Josef Václav Rais, Josef Kožíšek, Antonín Sova, Petr Bezruč, Otokar Březina, Karel Hlaváček, Rainer Maria Rilke, Karel Toman, Viktor Dyk, František Gellner, Bohuslav Reynek, Konstantin Biebl, Jiří Wolker, Vítězslav Nezval, František Halas, Jan Zahradníček, Vladimír Holan, František Hrubín, Jaroslav Seifert, Jan Skácel, Ivan Diviš, Egon Bondy, Václav Hrabě, Eva Švankmajerová, Ivan Martin Jirous, Milan Kozelka, J. H. Krchovský, Radek Fridrich, Karel Škrabal, Pavel Novotný, Radek Malý, Ondřej Buddeus

Seznam básníků, od kterých zazní celá báseň

Josef Václav Sládek, Jaroslav Vrchlický, Vladimír Holan, Ivan Diviš, Egon Bondy, Eva Švankmajerová, Ivan Martin Jirous, Milan Kozelka, J. H. Krchovský, Radek Fridrich, Karel Škrabal, Pavel Novotný, Ondřej Buddeus

Seznam básníků, od nichž některý verš zazní opakovaně

Karel Hynek Mácha, Josef Václav Sládek, Jaroslav Vrchlický, Karel Václav Rais, Vítězslav Nezval, František Hrubín

Seznam dosud žijících básníků, od kterých zazní celá báseň

J. H. Krchovský, Radek Fridrich, Karel Škrabal, Pavel Novotný, Ondřej Buddeus

Seznam básníků, od nichž zazní pouze jediný verš

Antonín Sova, Otokar Březina, František Gellner

Seznam básníků, od nichž zazní verše z více než tří různých básní

Karel Jaromír Erben, Jan Neruda

Seznam dosud žijících básníků, od nichž k našemu zklamání nezazní ani jediný verš, přestože měla původně zazní celá báseň

Petr Hruška

URČENO K OSOBNÍMU VYZKOUŠENÍ

Verš, který zní jako bubnování do pochodu: ***Byli jsme a budem***

Verš navozující drama pomocí hlásek „r“ a „ř“: ***Na břehu řeky Svratky kvete rozrazil***

Verš, který je v němčině: ***setzt nieder sich am Feldrain***

Verš, který samohláskami vytváří pocit prostoru: ***Velké širé rodné lány***

Verš, jehož čtvero „ch“ umožňuje fyzicky prožít dech: ***Dech dávno mrtvých i těch živých***

Verš, pro jehož hlasité čtení platí pokyny uvedené v závorce, aby vyniklo gesto, o kterém je řeč: ***do něžž*** (krátce zastavit na souhlásce „ů“) ***nůžž*** (a potom hladce sjet až po konec verše) ***jsi vložil k rukojeti***

Dvojverší, které když opakujete dlouho dokola, se vám začne měnit v ústech: ***Svit', měsíčku, svit', at' mi šije nit'.***

Dvojverší, v němž hláska „ů“ naznačuje pohyb vzhůru a hláska „z“ uzemnění: ***My bychom vzhůru k nebesům A jsme zde zemí spjatí***

Čtyřverší, ve kterém je jasný třídobý rytmus valčíku na konci sloky náhle narušen, což vede při správném čtení k pocitu zneklidnění: ***Stříhali dohola malého chlapečka kadeře padaly k zemi a zmíraly kadeře padaly jak růže do hrobu Železná židle se otáčela***

Část básně, která obsahuje sedm otázek za sebou a pro každou z nich je nutné najít trochu jinou intonaci: ***Kterak jsi zapomněl dědičný na díl? Kterak jsi váhal a kterak jsi zradil? Jak možno kletý čin provést vědomky? Sebe jsi zradit moh. Ale své potomky? Dokavád dýchal jsi, proč ses vzdal? Čeho ses bál? Co je to smrt?***

URČENO K OSOBNÍMU PŘEKLADU

Rainer Maria Rilke
DAS HEIMATLIED

Vom Feld klingt ernste Weise;
weiß nicht, wie mir geschieht ...
»Komm her, du Tschechenmädchen,
sing mir ein Heimatlied.« –

Das Mädchen läßt die Sichel,
ist hier mit Husch und Hui, –
setzt nieder sich am Feldrain
und singt: »Kde domov můj« ...

von – od
das Feld – pole
klingen – znít
ernst – vážný/á/é
die Weise – melodie, nápěv
weiss – vím (*verb. wissen* – vědět, znát)
nicht – slovesný zápor
wie – jak
mir – mně
geschehen – stát se, přihodit se
komm – přijď' (*verb. kommen* – přijít)
her – sem
du – ty
das Tschechenmädchen – české děvče
singen – zpívat
die Heimat – domovina, domov

das Lied – píseň
das Mädchen – viz Tschechenmädchen
lassen – nechat
die Sichel – srp
ist – je (*verb. sein* – být)
hier – tady
mit – s
Husch und Hui – rychle, hop a skok, co by dup
sich niedersetzen – posadit se, sednout si,
usadit se
an – na, u
der Feldrain – kraj pole, mez
und – a
wo – kde
mein – můj

URČENO KE ZRALÉ ÚVAZE

Původní znění básně Václava Hraběte, v níž Vladimír Mišík udělal drobnou změnu:

*Láska je jako večernice
plující černou oblohou
Zavřete dveře na petlice!
Zhasněte v domě všechny svíce
a opevněte svoje těla
vy
kterým srdce zkameněla*

*Láska je jako krásná lod'
která ztratila kapitána
námořníkům se třesou ruce
a bojí se co bude zrána*

*Láska je bolest z probuzení
a horké ruce hvězd
které ti sypou oknem do vězení
květiny ze svatebních cest*

*Láska je jako večernice
plující černou oblohou
Náš život
hoří jako svíce
a mrtví
milovat nemohou*

100 NEJKRÁSNEJŠÍCH ČESKÝCH BÁSNÍ

Zde by se hodilo umístit osobní doznání tvůrců, proč se uchýlili k tak ctižádostivému až vyzývavému názvu. Pravda je ovšem taková, že název nám byl zadán.

To nemění nic na tom, že na nás klade řadu požadavků.

Tak nejprve, **básně**. To je kritérium, které se dá chápat překvapivě různým způsobem. Název jako by nás vedl a naznačoval, že máme diváka udržet v blaženém uspokojení z pěkně klapa-jících veršů a dobře přiléhajících rýmů. Oželeli jsme tedy naše oblíbené experimentální, grafické a abstraktní básně, které leckdy nabývají formy nesouvislých řetězců slov nebo jen shluk hlásek. Zařadili jsme alespoň zvláštní text současného básníka, který je vlastně jen seznamem padlých z pomníčku kdesi v Sudetech.

Další podmínka, kterou jsme se názvem zavázali splnit, byla použít jen básně **české**. Měli jsme za to, že tato kategorie se dá rozpoznat docela jednoduše, doslova na první pohled. Přesto se nám do scénáře vloudily básně v němčině.

O mnoho horší to bylo se stanoveným počtem. Stovka je číslo tak vysoké, že jsme se básní ve scénáři nikdy nedopočetali. A tak jenom tiše doufáme, že jich je tak akorát.

Největší potíže nám samozřejmě nadělala podmínka, že půjde o básně **nejkrásnější**. Začali jsme tím, že jsme sbírali ty nejznámější. Protože část jejich krásy spatřujeme v tom, že se divák na ně rozpomíná, že má pocit téměř domácí, že ho může překvapit, jak po letech znějí.

Zajímalo nás také, jestli se lze spoléhat na něco více než na *Kytici*, *Máj* a *Křišťálovou studánku*.

Ukázalo se, že mezi největší „hitmakery“ patří po Erbenovi a Máchovi ještě Neruda, Wolker, Nezval a snad i Halas, Seifert a Skácel. A jimi to také končí.

Pak jsme začali přidávat básně, které už nejsou notoricky známé, a tedy je zřejmé, že se nám zdají být krásné. Včetně

poezie současné. Objevili jsme v ní mnoho milovaných autorů a básní, z nichž několik jsme použili. Jsou to ty, které se do scénáře hodily. Protože nakonec nerozhoduje kritérium literární, ale divadelní. Divákovi nepředkládáme scénář, ale živý scénický tvar.

A tak jsme sami před sebou odmítli úlohu arbitrářů krásy české poezie, protože by nám to zkrátka svázalo ruce. Spíš jsme se nechali vtahovat různými podobami krásy, kterou jsme ve verších shledávali, a tu jsme se pak pokoušeli nechat vyznít. Ať už spočívá v jímavosti, surovosti, humoru, v jiskřivém dotyku všední banality, či univerzálním pohledu na člověka.

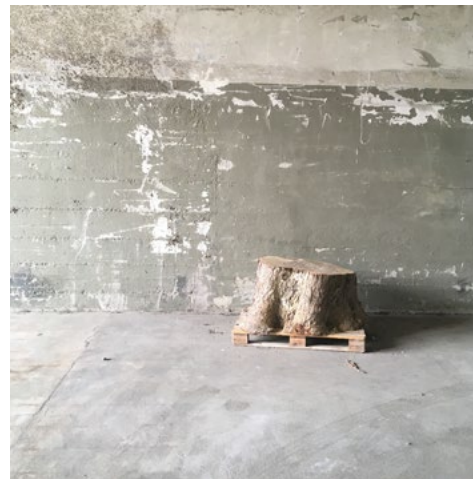
A došli jsme k některým poznáním:

Že některé básně nejsou tak silné, když se říkají, jako když se čtou.

Že několik žijících ženských autorek, které na nás silně zapůsobily, píše jazykem, který neumíme do scénáře začlenit.

Že řada krásných současných básní není na první poslech srozumitelná.

Klára Hutečková, Jiří Adámek

POEZIE A KOLEKTIVNÍ PAMĚŤ

Petr Borkovec
SOUKROMÁ KŘIŠŤÁLOVÁ STUDÁNKA

Znám soukromou křišťálovou studánku,
kde nehlubší je soukromý les,
tam roste soukromé tmavé kapradí
a vůkol soukromý rudý vřes.

Tam soukromí ptáci, soukromé laně chodí pít
pod soukromý javorový kmen,
ti ptáci za dne bílého,
ty laně v noci jen.

Když usnou lesy soukromé
a kolem ticho jest,
a soukromá nebesa i soukromá studánka
jsou plny soukromých hvězd.

Václav Havel
UMĚNÍ JINOTAJE

Znám křišťálovou – mrk – studánku
Kde nehlubší – mrk – je les,

Tam roste – mrk – zlaté kapradí
A vůkol rudý – mrk, mrk – vřes . . .

Viz Josef Václav Sládek: *Lesní studánka*

Eva Švankmajerová
A TY ČUBKY Z E55 TO NEMAJÍ

Ty mají zase jiný, pani.
Znala jsem se s Maryčkou Magdonovou
černou jak můj myšlenky
když jsem ji krokem sviňským hnala.
Čím že to Maryčka smrděla?
Rumem, uhlím, nedopalky
snad.
U dř země
tam dívky lehají
prostě tak
někdy za marku nebo
za flašku plastiku
nebo v doupatech pod dozorem prasáka.
Čpí tam nafta, nic vášnivého.
Věčnost neexistuje

malířky by to měly znát.
I ty zoufalé z
plátna co je dneska svinstvo z umělotiny.
A na silnici dneska není úniku.
Jděte pestře před výšivky
zelených plání a keramiky.
Jděte plny prostých nelomených barev.
Jděte krávy, vy Maryčky
keře vám oplatí
a můj černý klobouk
s leskem plaše taky.

1996

Viz Petr Bezruč: *Maryčka Magdonova*

**Petr Hruška
ADAM**

Vyklízeli dohola obývací pokoj
malý chlapeček
ležel v koutě
jako pohozený ulovený plyšový mrtvý
bobřík odvahy –
zůstat sám
v domě kde se stal
rozvod

Už mu to končí

Sedí na poslední židli
ve vyklizeném obývacím pokoji
skřípou vyschlé fixy
představ
když chlapeček kreslí
únor v listnatém lese
a obrovské
spřosté
slunce

**Viz Josef Kainar: *Stříhali dohola malého
chlapečka***

**J. H. Krchovský
UNAVEN K SMRTI NUDNOU ROLÍ**

sám sebe hrát, – že jsem... Chci spát
předstírám spánek, tvář mne bolí
vším, čím jsem byl, jsem nebyl rád

Jak se mi zdá, nic se mi nezdá
už nemám o čem dát si zdát
na nebi bledne moje hvězda
vším, čím jsem nebyl, byl jsem rád

Viz Jan Neruda: *Vším jsem byl rád*

**Ivan Martin Jirous
FLÉTNISTA NA HNOJI**

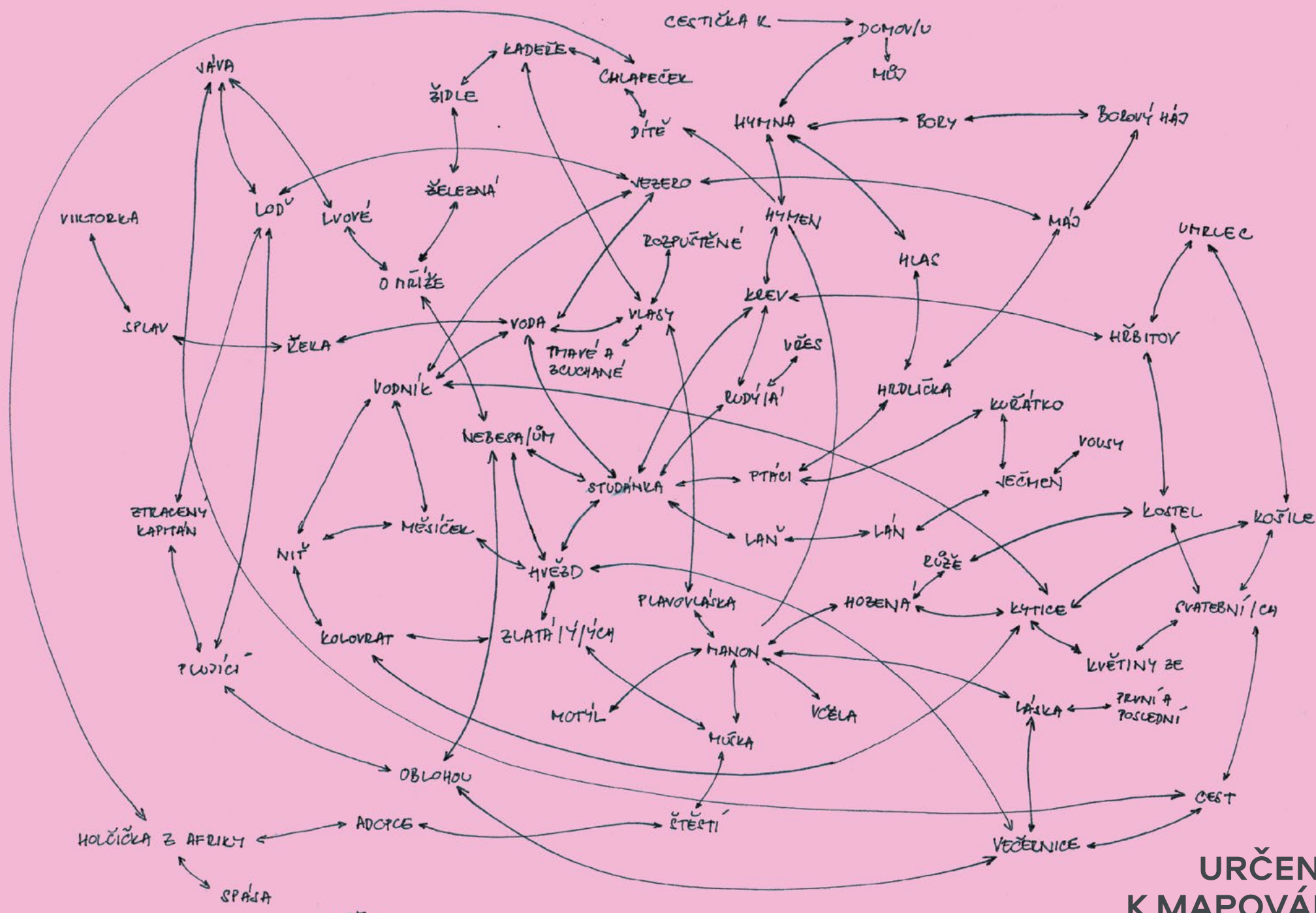
Kdysi hrál kdosi na hoboj
kantilénu mstivou
však století uplynulo už
melodii slyšíme jinou
V století minulém
na střeše Chagallův šumař hrál
to ještě křesťané hledali
v podkroví Svatý grál
Však pokročil čas k horšímu bratři v Kristu moji
dnes zaslechnout lze nanejvýš
flétnistu příčného preludujícího na hnoji

Viz Karel Hlaváček: *Hrál kdosi na hoboj*

A NA ZÁVĚR – NEJUŽÍVANĚJŠÍ MOTIV V ČESKÉ POEZII

Matku mou, mateřidouškou, matičce, má matička, své matičce, matka, boží máti, matička,
mاتيččin, matka má, matka země, matka boží pomocná, mrtvá matka, svou starou matku, maminku,
už matka smí si lehnout, maminko, budeš jim matkou?, na vlastní matku.

URČENO
K MAPOVÁNÍ
ASOCIACÍ

HOMNŮ

NADĚJE

TICHÝ

TVŮRCI A HERCI

JIŘÍ ADÁMEK

Píše tento svůj medailonek pod vlivem básníka elsy aidse který napsal cyklus textů v próze pro účel jedné své sbírky básní alespoň tak znělo vysvětlení texty v próze napsal proto aby jimi vytvořil grafické předěly mezi jednotlivými básněmi z čehož je patrné že pro básníka elsu aidse byly alespoň na počátku texty označené za básně hodnotnější než texty v próze ale kdo ví zda nakonec ony texty v próze sloužící původně jen jako grafické předěly umožňující vnímat každou báseň jako samostatný drahokam pokud se slovo drahokam vůbec hodí k poezii elsy aidse takže kdo ví zda ony texty v próze nebyly nakonec nejpozoruhodnější a nejcennější součástí oné sbírky básní o které autor tohoto medailonku neví vůbec nic protože jediné co četl a to navíc zběžně byly ony texty v próze které ho ovlivnily natolik že se rozhodl pojmout i tento svůj medailonek jako textovou tapetu jako grafický předěl který se právě proto že je napsaný tímto způsobem může stát vyznáním lásky k poezii ke skutečné poezii ve které má každé slovo váhu ve které se každé slovo leskne a blyští opravdové skutečné poezii ve které je každé slovo nezaměnitelné

KLÁRA HUTEČKOVÁ

Přes nebývalou snahu se jí **do batohu** nepodařilo do scénáře **si dávám** představení protlačit **notebook ještě teplý** jednu z jejích nejoblíbenějších básní. Pokouší se tedy využít příležitosti **aby mi hřál záda** a propašovat ji **zpátky koupím** alespoň do medailonku **chléb na rohu**. Snad si **Luboš** nikdo nevšimne. **Svoboda**.

IVANA KANHÄUSEROVÁ

Přikládá medailonek ve formě poezie v obrazech obsažených v programu.

MICHAL CÁB

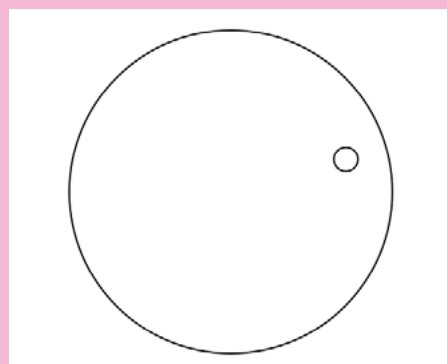
Zabývá se převážně _____ improvizací, programováním _____, zvukovými _____

a _____. Vystudoval ____ a postgraduálně ____ v ateliéru ____ Tomáše _____. Ve své umělecké i _____ praxi zkoumá zejména _____ užívání _____ jazyků a otevřeného _____ jako základního vyjadřovacího _____ pro dnešního _____. Jeho nástrojovou _____ je _____ systém ____ a programovací jazyk _____, jejichž možnosti využívá jak v _____, tak _____ kontextu. Realizoval řadu _____ pro divadelní _____ i výstavních _____. Je _____ otevřené livecodingové _____ kolektiv.

PETRA VLACHYNSKÁ

ZUZANA SÝKOROVÁ

VENDULA HOLIČKOVÁ

Marně se snažila režisérovi vnutit Jiřího Koláře.

BARBORA MIŠÍKOVÁ

KDYŽ JE HIC

.....

Pozoruju černou tečku na stropě

.....

Možná je to smítko,

Možná rozplácnutá muška

...

Anebo mám něco v oku

a na stropě není vůbec nic

Třeba jenom blouzním

a tečka je v mé hlavě!

Pak se jí zbavím hravě:

.....

.....pic.....

NATAŠA BEDNÁŘOVÁ

Kdo je Nataša...?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

MIKULÁŠ ČÍŽEK

Kolem mých šestnácti, když jsem propadal úzkostí, že jsem svůj život poslal špatným směrem, že obor Digitální telekomunikační technika, který jsem studoval, není to pravý, jsem psal básně do rohů sešitů v předmětech s názvy jako Technika přenosu signálu nebo

Datové sítě. Byly depresivní, společensky kritický a blbý, myslím. Později jsem si je všechny drobným písmem přepsal na jeden kus papíru, kterej jsem ztratil kdesi v lesích u Lipnice nad Sázavou při jedné skautské akci.

Pak jsem měl pár veršů v poznámkách svého prvního chytrého telefonu Google Nexus 5. Ty byly lepší, ale asi jsem je smazal. Jednu si pamatuju.

V současnosti mám ve svém iPhoneu jednu krátkou básničku, která v pěti verších oslavuje přírodu, technologický pokrok lidstva, víno, ženu a zároveň se dotýká environmentální krize. Mám ji rád a dal jsem ji dokonce přečíst své ženě.

PAVOL SMOLÁRIK

Jisté jsou pouze věci tři.

Již velmi mlád jsem zvládl

prý celou knížku plnou básní.

Však od té doby jako by se nad lyrikou zatáhlo. I ten pionýrský slib mi byl již odepřen.

Ač hrátky se slovy mne dodnes baví a umím i výkřik paví, sbírku jsem poetickou nikdy nedokončil páč nikdy nezačal.

Akorát Kipling se mi vryl a do závitů skryl v řeči mé: Akorát jasný mysl' nestratíš, keď' všetci vókol blázniac obvinia t'a v zlosti, v neviere iných ak sám dokážeš si verit' a zväziš aj ich okolnosti... a tak dál.

Ta věc třetí je, že písni pár jsem znotoval i s texty. Ale kde jsou? Nejsou?

Tak nepolíben poezii, jdu, a přece žiji, ale vděčen jsem za setkávání, s touto nóbli paní s duší nekonečnou.

Napsáno prvního března mezi Andělem a Bílou labutí za chodu a jízdy metrem.

Z BÁSNÍ SESTAVIL JIŘÍ ADÁMEK
100 NEJKRÁSNĚJŠÍCH ČESKÝCH BÁSNÍ

Šestá premiéra sezony 2021/22.

Program k inscenaci vydávají Městská divadla pražská.

Ředitel Daniel Příbyl.

Umělecký šéf Michal Dočekal.

Zřizovatelem je Magistrát hlavního města Prahy.

Program připravili Klára Hutečková a Jiří Adámek.

Grafická úprava Riana Št'áhlavská.

Autor fotografií v programu Ivana Kanhäuserová.

Městská divadla pražská jsou vybavena bezdrátovými mikrofony
a zařízením Sennheiser od společnosti PANTER s. r. o.

Nositel autorských práv k dílu zastupuje DILIA, divadelní, literární,
audiovizuální agentura z.s., Krátkého 1, Praha 9.

bnt attorneys
in cze